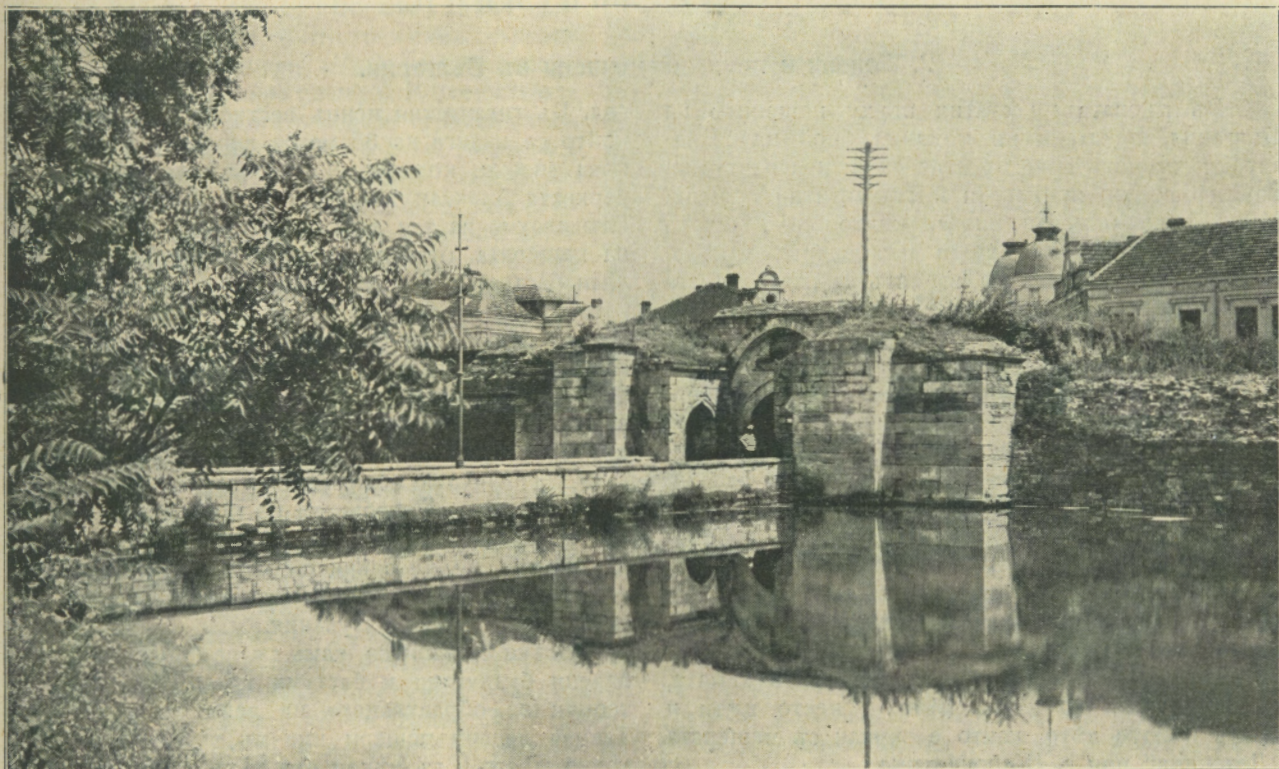

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ

Год. XXII.

Май — 1930.

Книга 5.

СТАМБОЛЪ КАПИЯ ВЪ ВИДИНЪ

Видинската крепост

КРАСОТИТЪ НА НАШИТЪ ПЕЩЕРИ И НУЖДАТА ОТЪ ТЪХНОТО ЗАПАЗВАНЕ

2. Ледени и прилепни пещери въ България.

Въ първата ни статия върху пещеритъ на България, печатана въ миналия брой на „Български туристъ“ ние разгледахме красотитъ на нашитъ водни, пропасти и сталактитни пещери. Изтъкнахме опустошенията, които се вършатъ изъ сталактитнитъ пещери и апелирахме къмъ българскитъ туристи да взематъ грижата за запазването на тия красиви наши природни паметници.

Преминаваме сега къмъ една друга група интересни наши пещери, именно къмъ така нареченитъ отъ населението „леденици“.

Въ нѣкои отъ нашитъ пещери вмѣсто каменни сталактити и сталагмити се образуватъ ледени.

„Леденика“ при Вратца, „Леденицата“ при Котелъ, „Пропастьта“ при с. Бресница, „Леденика“ при с. Широка-лъжа въ Родопитъ, — представляватъ специални хранилища на ледъ, който образува въ тѣхъ: кристални ледени завеси, приказни ледени колони, до 2 м. високи ледени буздугани и гѣби, които сътворени презъ зимата, оставатъ тука до късно лѣто, а често пѣти и презъ цѣлото лѣто, както е случая съ пещерата „Леденика“ при с. Широка-лъжа.

Въ Деветашката пѣкъ пещера при Ловечъ, образуванитъ презъ зимата ледени буздугани, изтрайватъ кратко време, само до началото на мартъ, следъ което заедно съ настѣпване на по-топло време постепенно се разтопяватъ. На Негово Величество царъ Борисъ III пишущия настоящитъ редове дължи едно зимно посещение на тая Деветашка пещера, именно на 4 февруарий 1924

год. Въ гигантския неинъ вестибюль, сводътъ на който се издига на 35 метра височина, т. е. толкова високо, колкото е сводътъ на куполата на черквата Александъръ Невски въ София, ние наблюдавахме на тая дата, да стърчатъ върху пода на пещерата, отвесно израсли върху земята, хиляди бастуни и буздугани направени отъ бистъръ като стѣкло ледъ. Тия буздугани бѣха, 1 до 1½ метъръ високи, долу тънки, а горе дебели колкото човѣшка глава. Една необикновена, приказна гледка представляваше тая ледена гора, израсла тука презъ зимата. Когато ние се движехме изъ тая гора, нѣкои отъ леденитъ дървета падаха, събаряха и повличаха и други, и съ стѣкленъ трѣсъкъ се разбиваха по подътъ. Съ часове ние гледахме смаяни тая подземна ледена гора и увѣрени сме, че всѣки ще остане смаянъ предъ една такава чудновата гледка предъ тия чудни стѣклено-ледени образувания.

Всѣки се запитва, какъ сж се образували тия ледени буздугани и бастуни тука. Има нѣколко теории за образуването на ледъ въ пещеритъ. Такива ледени пещери има въ чужбина на нѣколко мѣста и въ нѣкои отъ тѣхъ напр., въ Добшинската пещера въ нѣкогашнитъ имения на царъ Фердинандъ въ Словашко, ледътъ е натрупанъ съ стотици хиляди тона, и тамъ има пързалки, и ледени стаи, въ които презъ горещинитъ лѣтно време, туриститъ правятъ спортъ на кѣнки.

Образуването на тоя ледъ въ Добшинската пещера е мжчно обяснимо, нѣкои доказватъ, че той се е натрупалъ тука въ такива грамадни ко-

личества презъ по-раншни геологически епохи. Специално за нашата Деветашка пещера, ние предполагаме, че ледътъ се образува въ нея по следния начинъ. Презъ мразовитото време на януарий месецъ, презъ нѣколко отвори които се намиратъ на тавана на пещерата, — по тежкия студень въздухъ се наслага върху нейния люлъ и постепенно я изпълня като изтиква отъ тамъ топлия въздухъ. Когато следъ това настѣпи потопло време и снѣгътъ почне да се топи по повърхността на земята, водата отъ растопения снѣгъ прониква презъ тавана и почва да капе, капка по капка въ пещерната празнина. Тия капки попадатъ обаче въ преистудения въздухъ натрупалъ се на податъ и тукъ веднага се превръщатъ въ ледъ. Капка следъ капка замръзватъ една следъ друга и образуватъ казанитѣ буздугани и бастуни.

Най-красивата, обаче, отъ нашитѣ ледени пещери е безспорно пещерата „Леденикъ“ въ Вратчанския балканъ, чието запазване отъ похищения е преди всичко необходимо. Отъ Вратца къмъ западъ се изкачватъ по стрѣмна планинска пътека къмъ върха Стрежеръ и когато се изкачите на 900 м. в. вие се намирате всрѣдъ красиви буйни ливади, по които тукъ-тамъ стърчатъ варовити канари. Нищо не издава че тука високо въ планината се намира пещера. И вие оставате доста изненадани, когато водача туристъ ви довежда до единъ малакъ отворъ 1.5 м. високъ и 2 м. широкъ, зѣяющъ върху низкия скаленъ варовитъ вѣнецъ. Това е отвора на пещерата „Леденикъ“. Извънъ пещерата презъ месецъ май е топло и душно, и когато вие назърнете презъ отвора навътре въ пещерата, лѣхва върху васъ истински зимень мразъ, а дѣхътъ отъ вашата уста се пресича на бѣла мъгла, сѣщо като това става зимно време, когато дишате. Трѣбва да отпочинете на слѣнце, да се отморите и поизсѣхнете отъ стрѣмния пътъ, та тогава да навлѣзете въ тая истинска ледница.

По-рано се влизаше въ пещерата доста мжчно и то съ помоща на вѣже; днесъ за нещастие на самата пещера въ нея се влиза вече лесно съ помощта на една грубо скована дървена стѣлба, която сж поставили тука вратчанскитѣ туристи. По тая стѣлба вие слизате въ една студена пропастъ. Стигнали на дъното, и стѣпили здраво на краката си, вие проектирате къмъ мрака свѣтлината на ацетиленовитѣ си лампи. И очудено гледате отъ преде си, и не искате да вѣрвате на това, което се изпречва предъ вашитѣ очи. Предъ васъ сж освѣтлени 2 приказни ледени колони около 1 м. дебели. Тѣ се издигатъ отъ подътъ на 8 м. височина, почти до тавана, и отразяватъ съ стѣкленъ блѣсъкъ бѣлата свѣтлина на вашитѣ ацетиленови лампи. Множество други по-дребни ледени висулки и други най-разнообразни ледени украшения гиздятъ наоколо тия ледени колони. Вие не знаете кжде по-рано да спрете вашия по-

гледъ, дали да гледате израслитѣ направо върху блоковетѣ ледени гѣби или стърчащитѣ тукъ-тамъ буздугани, или пъкъ хилядитѣ диамантени ледени кристали, свѣтящи върху стенитъ на тая пещера. Докато вие очудено съзерцавате тая красота, нѣкой отъ вашитѣ другари, който по-често е влизалъ въ пещерата, застава задъ леденитѣ колони и пуска свѣтлината на своя фенеръ да минава презъ самия ледъ. Една млѣчно бѣла тайнствена свѣтлина се разнася изъ ледената зала на тоя красивъ подземень дворецъ, който има и дру-

фот. Д-ръ Фодоръ

Голѣмия храмъ въ Леденика при Вратца

ги две по-голѣми топли зали и още нѣколко малки стаички и пропасти, украсени съ необикновено красиви и многобройни сталактити и сталагмити. Презъ галерията „Комъ“ вие навлизате въ „Малкия храмъ“, а следъ това въ „Голѣмия храмъ“; отъ тамъ презъ тѣсни коридори достигате до едно красиво изработено отъ утайлъ се варовикъ, мраморно корито, което врачанскитѣ туристи сж нарекли „езерцето“. За него описвача на пещерата, асистента по минералогия въ Софийския университетъ г-нъ Василь Арнаудовъ казва (Естествознание и География, год. VII, стр. 142, 1923 год.).

„Езерцето се намира посрѣдъ едно прелестно кѣтче, украсено съ чудесни орнаменти. Нѣкои отъ тѣхъ сж бѣли като бѣлия мраморъ. Тука ржката сѣкашъ на великъ майсторъ съ най-широкъ размахъ е изваяла, не само форми прилични на животни и растения, но и композиции, въ които и на човѣшката фигура е дадено мѣсто. Тежкиятъ, богато украсенъ сводъ надъ езерцето се крепи отъ четири fino скулптирани колони, основитѣ на които потъватъ въ езерото, и по които блѣстятъ струи отъ бавно хлѣзгащия се животенъ елексиръ

фот. Бурешъ

Извора Житолюдъ при Лакатникъ

водата“. Овчарчетата пъкъ разправятъ, че въ това коритце Св. Богородица е кѣпала Светия Младенецъ.

За жалость и въ тая прелестна пещера, навредъ се е проявило невежеството на низкокултурни посетители. По най-красивитѣ и потайни мѣста на пещерата, а особено върху снѣжно бѣлитѣ като мраморъ колони и стени надъ священото езерце, сж изписани безбройни имена и фигури. Нѣкои отъ тѣхъ сж изрисувани даже съ чернилката на димяща свещъ, за да останатъ за

винаги да свидетелствуватъ за варварството на тѣхния „художникъ“. И напраздно, добре организираното Вратчанско туристическо дружество поучава, обяснява, убеждава, възмушава се и проклина! Само една желѣзна решетка върху входа на тая, все пакъ още запазена пещера, само допускане повече контролъ на посещения въ нея, ще можатъ да спасятъ тоя цененъ природенъ паметникъ отъ похищение и разрушение.

За леденитѣ пещери въ България би могло да се напише една специална статия. Въ „Леденицата“ при с. Широка-лъжка въ Централнитѣ Родопи ледътъ е разлянъ по подѣтъ като че ли е затвърдѣло гжсто тесто. Братя Шкорпилови, които сж първитѣ, които по-обстойно сж се занимавали съ изучаването на нашитѣ пещери, пишатъ за тая леденица, въ интересната си книжка „Кражки явления въ България“ (Пловдивъ 1900 год.), че „близкитѣ жители товарятъ ледъ отъ тая пещера и го носятъ на Ширококопченския съборъ, който става на 20 юлий“. Ледъ вадятъ и отъ леденицата при гр. Котелъ. А въ пропастьта при с. Бресница се натрупва освенъ ледъ още и въ голѣми количества снѣгъ. Освенъ тия 4 познати мене ледени пещери повече отъ сигурно е, че такива ще да се откриятъ още нѣколко въ България.

За да покажеме колко разнообразни и интересни сж нашитѣ пещери ще преминеме къмъ разглеждане на още една друга група чудновати пещери, именно къмъ прилепнитѣ пещери, т. е. пещери които представляватъ прилепно царство, така да го наречеме, и каквито пещери въ Европа вече много на рѣдко се срѣщатъ, и които представляватъ още по-ценни и интересни природни паметници.

Такава е напимѣръ, пещерата „Голѣма Подлисца“ при с. Беляковецъ — Търновско. Тука презъ зимата, а и презъ лѣтото се събиратъ съ десетки хиляди прилепи, които отрупватъ таванитѣ на пещерата и представляватъ за всѣки неинъ посетителъ едно необикновено странно зрелище. Тая пещера представлява една ценна научна забележителность за Търновския край и трѣбва грижливо да се пази, а особено пъкъ да се забрани влизането съ димящи факли въ нея, защото иначе рискуваме въ нѣколко години да загубиме тоя цененъ природенъ и наученъ паметникъ, за когото до сега ме бѣ страхъ даже публично да говоря за да не стане той по-широко известенъ и съ това да бжде и разрушенъ.

Беляковската пещера „Голѣма Подлисца“, въ която сж били извършени и ценни преисторични разкопки отъ проф. Рафаилъ Поповъ (вижъ Естествознание и География, год. VI, 1921, кн. 1), е разположена не далечъ отъ Търново, надъ дълбокия долъ на р. Раковица, която тече презъ с. Самоводене. Презъ единъ широкъ отворъ вие влизате въ една обширна тъмна пещера, дюшемето на която е съвършено равно и направено отъ отпакана глина и прилепно гуано. Нѣколко дебели

стълбове подпират не много високия грамаденъ пещеренъ сводъ. По тоя сводъ има множество подобни на кубета вдълбнатини, върху които пъкъ висятъ стотици сталактити отъ особена топчеста, по право цицковидна форма. По тия грапави сталактити, въ тия вдълбнати кубета, въ изваянитъ въ стенитъ на пещерата амвони намѣрихме на 23 V. 1920 год., да висятъ съ главата надолу, хиляди голѣми и малки прилепи, принадлежащи на 4 различни видове. На нѣкои мѣста по тавана намираме тия прилепи така гжсто натрупани единъ до другъ, че тѣ представляватъ нѣщо като слънчогледова пита, чернитъ семки на която сж гжсто натрупанитъ единъ до другъ прилепи. Застанали близко до едно такова мѣсто, вие чувате прилепнитъ екскременти като дъждъ да падатъ отъ горе и тѣ се натрупватъ на пода на пещерата въ видъ на голѣми купчини, наподобяващи сръдно голѣми купи сено. Доближете ли се до такава една купчина, остра миризма на амониакъ удря въ носѣтъ ви и прави очитъ да сълзятъ. Тия натрупвани тука съ вѣкове прилепни екскременти образуватъ прилепно гуано, което би могло да се използва за наторяване на ниви и ливади. По това гуано се развива и специална пещерна фауна, за която, обаче, ще говориме по късно. Ако хвърлиме бастуна си нагоре и подплашиме прилепитъ, тѣ съ стотици се разхвърчаватъ изъ пещерата, докосватъ се даже съ мекитъ си крила до вашето лице, а образувалия се отъ тѣхнитъ крила вѣтъръ гаси даже вашитъ лампи. Съ остри писъци, постепенно прилепитъ се изпокриватъ изъ пещернитъ дълбочини. А вечерно време на цѣли облаци тѣ излизатъ изъ пещерния отворъ и чистятъ отъ вредни насѣкоми околнитъ поля и гори.

Ако човѣкъ се намѣри самъ въ една такава прилепна пещера, при тая чудновата храмова обстановка, въ абсолютната тъмнина, при глухата демонична тишина нарушавана само отъ писъка на стотицитъ прилепи и отъ шепота на ципеститъ имъ крила, въ такъвъ единъ мраченъ подземенъ миръ човѣкъ бива обхванатъ отъ мистичностъ и си спомня неволно за Дантевитъ описания на ада.

Прилепитъ, тия извънредно полезни животни не обичатъ човѣка; затова тѣ напускатъ пещеритъ, въ които влизатъ много посетители. Особено пъкъ ако въ такива пещери се влиза съ горящи факли или съ димяща борина, тогава прилепитъ напускатъ тия пещери за винаги. Изобщо влизането въ пещеритъ съ димящи освѣтлителни сръдства е едно престъпление. Отъ димѣтъ, не само че прилепитъ биватъ прогонени, но и таванитъ на пещеритъ биватъ почернени и огрозени, безъ това почерняване да може въ бъдеще да се премахне.

Не може човѣкъ да не се възмути като види напрімѣръ, какъ е обезобразена отъ сажди и изпоцапана съ смола отъ борина, до преди 6 години още чистата и красива водна пещера при с.

Лжджене въ Родопитъ. Заедно съ нейното опущаване, унищожена е отъ димѣтъ и саждитъ, и интересната живуща тука още преди 4 години пещерна фауна. Вѣроятно слѣпото пещерно насѣкомо *Paraduvallius Bureschi*, намѣрено тука отъ ревностния туристъ и лѣкаръ М. Аджаровъ, нѣма вече никога да се намѣри въ тая пещера, а вѣроятно нѣма да се намѣри и никжде другаде.

Въ пещеритъ трѣбва да се влиза само съ ацетиленови или електрически лампи. Ацетиленовата лампа дава силна и хубава бѣла свѣтлина, при това тя не дава никакъвъ пушекъ и затова е най-пригодна при посещенията въ пещеритъ. Ту-

фот. Ив. Първановъ

Водна пещера при с. Чепино — Родопитъ

ристическитъ дружества въ Търново, както и дружеството за защита на родната природа би трѣбвало овреме да взематъ мѣрки за запазването на тоя чудноватъ и рѣдкъ природенъ паметникъ, именно Беляковската пещера „Голѣма Подлисца“, като главно забранятъ влизането въ нея съ димящи факли.

Въ Лакатнишката пещера въ Искърския проломъ, още презъ 1914 година имаше хиляди прилепи, а въ галерията „Лебеда“, на сжщата пещера, ги имаше толкова много, че образуваха тамъ даже и прилепно гуано. Днесъ, обаче, благодарение на силното посещение на тая пещера,

тия прилепи сж прогонени и избити. Некултурния посетител въместо да се очудва на чудноватия висящия върху пещерния таванъ прилепъ, замърва това извънредно полезно и беззащитно животно съ камъни или пъкъ отправя къмъ него горещиятъ димъ на своята факла. Повъртията за вампиритѣ които смучатъ кръвъ, и които вампири се оприличаватъ съ прилепи сж едно незаслужено проклятие за тия невинни животни, които се хранятъ само съ вредни насѣкоми и особено съ досаднитѣ ношно комари. Птицата лястовица всѣки зачита, всѣки ѝ се радва, всѣко дете знае повърнето, че ако я убие ще умре майка му. А прилепътъ макаръ, че той извършва презъ нощта това, което лястовицата прави презъ деня, никой не го зачита, всѣки го мрази и убива!

Съ прилепитѣ се извършва и една друга инквизиторска жестокостъ, продуктъ сжщо така на повърние: заковаватъ, разпъватъ живъ прилепъ съ разперени крила надъ входа въ кжситѣ, за да ги пази отъ зли демони и напасти. Рѣжатъ ципитѣ отъ крилата му за омагьосано; момата се старае да постави тая ципа въ колана на избраното отъ

нея момче, та то да я залюби, да се „прилепи“ до нея. Сърдцето на прилепъ гълтатъ „за уплашено“ и пр. и пр. все жестоки и много незаслужени, за извънредно полезното животно, повърния и навици.

Прилепни пещери сж освенъ „Голѣма Подлисца“ е още и пещерата при с. Голакъ — Сестримско, а сжщо така и дѣсната галерия на Лжденската пещера при гр. Ловечъ.

Българскитѣ туристи трѣбва особено силно да тачатъ и пазятъ тия пещери. Тѣ не само че сж рѣдки забележителности за нашата страна, не само че сж чудновати обекти за туристическата любознателностъ, но тѣ сж и хранилища на ония полезни животни — прилепитѣ, които заедно съ пойнитѣ птици се грижатъ, щото трудътъ на българския земледѣлецъ да не бжде компрометиранъ отъ вредни насѣкоми и други паразити. Тия пещери сж и хранилища, както казахме, на обилень торъ, който може да послужи за наторяване на ниви и ливади, т.е. да служи за засилване резултатитѣ отъ труда на нашия трудолюбивъ земледѣлецъ.

(Следва)

Д-ръ Иванъ Бурешъ

ИЗЪ ГРИЖИТѢ ЗА ЗАЩИТА НА ПРИРОДАТА ВЪ ПОЛША

Може би първа отъ славянскитѣ страни по отношение на защитата на природата за сега е Полша. Още отъ самото освобождение, следъ голѣмитѣ и съсипателни войни, водени въ краищата на днешната Полска република, се основава, наредъ съ най-важнитѣ държавни институти и особень „Държавень съветъ за защита на природата“. Този съветъ презъ 1929 година е събралъ вече XII-тия конгресъ на своитѣ представители отъ провинцията; той покрай всичката своя непосредствена защитна дейностъ, развива и усилен просвѣта въ това направление: между другото издава известния широко на полското общество годишникъ „Защита на природата“, излизащъ въ Краковъ; презъ миналата година е излъзълъ деветиятъ томъ на този годишникъ. Какви размѣри има просвѣтната дейностъ на този съветъ може да се види отъ „отчетъ за дейността му презъ 1929 година“. Само презъ последната освенъ годишника сж излъзали отъ печатъ неговия издания: № 18—24 отъ библиотеката „Отдѣлни издания“, единъ позивъ къмъ обществото за защитата на природата и единъ обширенъ отчетъ. Било отъ самия съветъ, било отъ негово име презъ изтеклата година сж изнесени на 20 мѣста 62 публични сказки по пропагандирането на тази идея. Вследствие на всичко това ежедневиетъ, както и другиятъ периодически печатъ, широко се интересува отъ неговата дейностъ и много

сродни на тази идея списания дори посвещаватъ и специални номера на подетата дейностъ.

Съветътъ за защита на природата е подъ прѣкото покровителство на министерството на въроизповѣданието и на народната просвѣта, и нему то представя всѣкигодно свой отчетъ. Но широка помощъ този съветъ получава и отъ другитѣ министерства. Той е успѣлъ да съгласува своята дейностъ съ задачитѣ и дейността на много други министерства по единъ твърде сполучливъ начинъ. Така, особено органитѣ на Министерството на вътрешнитѣ дѣла, окржжитѣ управления и общинитѣ сж охотно съдействували при начинанията на съвета, на много пжти дори и самитѣ тѣ сж ставали инициатори въ това направление. Министерството на външнитѣ дѣла твърде много е сътрудничело на съвета при уреждането на народнитѣ погранични паркове, каквито има особено по южната полска граница — съ Чехословашко, въ областта на Карпатитѣ (Пьенини, Татри). Военото министерство въ услуга на тази идея е забранило всѣкакви бойни и изобщо придружени съ неудобства за животинския миръ упражнения въ областта на Татритѣ. Не ще и съмнение, че Министерството на земледѣлието е пригърнало множество отъ грижитѣ на този съветъ като свои. Обикновено годишниятъ бюджетъ на съвета възлиза на 27,740 злоти, които се равняватъ на наши около 400,000 лева.

Дейността на съвета за защита на природата се простира широко по отношение запазване на растителното и животинско царство. Касателно растителността голъми грижи се полагат около образуването на така нареченитъ „Народни паркове“. За такива сж избрани южното пограничие, областта на Пъенинитъ и на Татритъ въ Карпатитъ, и северната (близо къмъ Литва) област, така наричаната Пушча Бѣловѣска. Южнитъ области сж изключително планински, така щото този паркъ има въ много отношения близки чърти на нашата Рила. Чудесни сж въ него запазенитъ иглолисти гори, шеметни канари и остроскали чуки, множеството голъми и малки планински езера, а въ Пъенинитъ специално — проломътъ на рѣката Дунайецъ. Въ тази област сж и най-голѣмитъ лѣтовища: Закопане, Криница и Шчавница. Въ последната паланка сж и единственитъ и рѣдки по рода си въ Европа кисели лѣковити извори. Вниманието на съвета, па и на самото общество, посѣщаващия покрайнини обгръща не само запазването на гората изобщо, но е отправено и къмъ всѣки отдѣленъ особенъ съ нѣщо екземляръ дърво, който въ своята особеностъ (голѣмина, клонатостъ, стройностъ или изкривеностъ и т. н.) внася разнообразие или допълва сжщественно картината и разпоредата. Това внимание е обрнато още повече и къмъ животинския миръ на края. Ловътъ въ границитъ на опредѣления народенъ паркъ не може да се каже, че е строго уреденъ, а — напълно забраненъ. Особени грижи се полагатъ около запазването и размножението на дивитъ кози и на особенитъ тѣхни видове изъ тия мѣста „Швистаци“ (свирачи). Въ таквъ духъ е подета грижата къмъ защита на природата и на северъ въ „Бѣловѣската пушча“ (Бѣловѣски девственъ лесъ). Този лесъ преди време се е отличавалъ съ живѣещитъ въ диво състояние жубри (отъ рода на вола, бизона). Напоследкъ, обаче, вследствие на немилостивото имъ преследване и избиване отъ човѣка, тѣ сж били почти на изчезване. Ето защо главно по грижитъ на този съветъ Полското правителство обявява тия лесовете за народенъ паркъ и съдействува за развъждането на тѣй красивото и ценно животно, не срещано никжде другаде въ Европа.

Друго сжщо тѣй рѣдко и ценно животно въ предѣлитъ на Полската република е чернитъ бобъръ. Известно количество сж развъдени при гр. Гродно на р. Нѣмень (Северна Полша), па често се явяватъ отдѣлни екземпляри и другаде по течението на сжщата рѣка. Както е известно това животно е почти унищожено въ предѣлитъ на Европа, а неговата кожа е една отъ най-скжпоценнитъ измежду кожитъ на дивитъ

животни. При това животътъ на бобритъ е единъ отъ необикновено интереснитъ и още не напълно изученъ. Полскитъ учени сега подлагатъ на наблюдение екземпляри, хванати въ Нѣмень, и откриватъ нѣкои непознати чърти въ тѣхнитъ качества и способности.

По таквъ начинъ грижитъ къмъ охрана на природата въ Полша, наредъ съ нѣкои други европейски страни (Швейцария, Франция) ставатъ обществена и културна необходимостъ. По единъ

Проломътъ на Дунаецъ въ Пъенинитъ

дълбоко проникновенъ начинъ се съгласуватъ въ случая хигиенични, економични, чисто научни и естетични интереси. И, естествено, най-голѣма полза отъ това има туризмътъ, несравнено много повече осмисленъ, отколкото другаде, кждето подобни грижи нѣма и кждето, като у насъ още може човѣкъ да познае (напримѣръ въ Рила), кжде сж минали двама български туристи: тѣ сж оставили следи отъ своето пребиваване, ако не на всѣка крачка, то поне при всѣко мѣсто на почивка, и най-малко съ известно количество хартийки отъ карамели и съ по една отсѣчена тояга.

Приятелъ на природата

ОТЪ ВРАЦА КЪМЪ ИСКЪРСКОТО ДЕФИЛЕ

по Ф. Каницъ

Четири могили и грамадни гробища красятъ низкия водораздѣлъ, който дѣли въ Врачанската равнина коритото на Врачанската рѣка къмъ западъ съ Бѣла рѣка. На дѣсно високитѣ варовити стени бѣха нашитѣ съпътници. На три мѣста тѣ се прорѣзватъ отъ малки потоци, изложени сж на напора на силния западенъ вѣтръ, тукъ-тамъ сж обраснали съ храсталаци, но рѣдко се вижда нѣкое дърво. При всичката тази неприветливостъ тукъ сж се загниждали нѣколко селища: Метковецъ, Павлица, Челопечъ, Моравица, Мездра и Крета. Населението води тежъкъ животъ. Здравата земя се намира долу и колкото благодатенъ е потока когато тече мирно презъ полето, толкова понѣкога е разрушителенъ. Развалинитѣ на единъ турски градецъ близо до една могила на лѣвия брѣгъ на рѣчичката, заобиколена отъ малки възвишения, до Кръпецъ, разправятъ за това.

Ние прекосихме рѣката и се отправихме къмъ селото Мездра, което споредъ различни източници трѣбва да крие нѣкои старини. Почвата бѣ размекната отъ проливния дъждъ, пѣтитъ ужасенъ, пѣкъ и селото съ мръснитѣ си сиви покриви отъ плочи не бѣше особено привлекателно. Мислѣхме вече да се оттеглимъ безъ нѣкой особенъ резултатъ, когато следъ много питаня ни се съобщи за единъ много разваленъ надписъ отъ времето на Каракала. (211—217 г.). Докато живѣлъ императорътъ, билъ ласканъ отъ робския духъ на народа, но следъ неговата смъртъ и името му било изчукано отъ повечето паметници. „На добро щастие — на най-великия и най-божествения М. Авр. . . при управлението на провинцията отъ Г. Овиний“, така се чете на парчето камъкъ.

Съ това откритие бронята бѣ счупена, въ която се крие всѣки българинъ, щомъ като му се заговори за предмети отъ старо време. Дъщерята на домакия, дето се намѣри камѣка, стана по-довѣрчива, водена отъ нейнитѣ ржкомания, скоро стояхме предъ единъ античенъ кастелъ, който съ много други нѣкога е пазилъ голѣмиятъ искърски пѣтъ. Въ това отношение ще обърна вниманието на бъдещитѣ изследватели върху имената Романъ и Брусенъ. Името на последното селище напомня за чудо на тукъ намѣрения медалионъ съ надписъ *ΠΡΟΥΣΙΛΙΩΝ*, предаденъ после на Азисъ паша.

Съ тѣзи изследвания станало бѣ пладнѣ. Обѣдвахме въ изолирания Мездренски ханъ. Този ханъ прави впрочемъ доста работа, защото той лежи близо до Искърския преходъ, дето минаватъ всички, идещи отъ къмъ отгатышната Дърманца, за къмъ Враца. Въ всѣка друга европейска страна, на такова оживено мѣсто, биха построили стабиленъ мостъ. Митхадъ паша мислилъ за това, плановѣтъ били готови, но той билъ отзованъ

и всичко пропаднало. Ние бѣхме щастливи да минемъ благополучно дълбокия бродъ. Отъ Дърманца Искъръ тече направо с. и. къмъ Брусенъ. Ние поехме обратния пѣтъ къмъ доста състоятелното село Ребърково, презъ кждето се отива за Лютидолъ, Новачене и Скравена за Орхание. Романтическа бѣше сценарията близо предъ Лютибродъ. Ние се спрехме предъ една красива черква, която предлагаше приятна отмора за всѣки пѣтникъ.

Интересътъ къмъ малката постройка изчезна предъ срещнитѣ антични творения на човѣка, свързани съ великолепенъ пейзажъ. Предъ едно покрито съ храсти и посеви предхълмие на отгатышния варовитъ масивъ се спускаха отвесни 3—5 м. дебели, раздѣлени 1—2 м., 50—80 метрови стени надолу къмъ Искъра, така, че човѣкъ винаги би могълъ да се движи между тѣхъ въ сѣнка. Картината е пленителна. По-късно, когато преминахъ Искъра съ салъ, намѣрихъ, че римлянитѣ като никой другъ народъ сж знаели добре да използватъ природнитѣ особености на терена. На две мѣста, дето варовититѣ стени сж раздѣлени само на 50 крачки както долу при рѣката, така и горе на платото сж съединени съ солидни, превъзходни стени, и по този начинъ се образувала крепостъта съ два двора за защитниците. Всичко това се нарича Коринтградъ, едно име, което само вече сочи за старъ произходъ. Близо до хана и до колибата на лодкаджиитѣ лежеха фрагменти съ гръцки надписъ и плочи съ разни скулптурни орнаменти. Споредъ твърденията на ханджията тѣ били намѣрени на върха на грамадната близка могила, която заслужава едно основно проучване, дето вѣроятно е стоялъ езически храмъ. Може би пѣтниците сж искали тукъ да омилостивятъ боговетѣ, преди да предприематъ минаването си презъ Искърското дефиле. Могилата не посетихъ. Северо-източно отъ крепостъта между останки на напуснато село се намира сръбновѣковна черкова. Тукъ археолога очакватъ благодарни задачи.

Гаснѣха позлатенитѣ слънчеви лъчи, когато се качихме на сала обратно за Лютибродъ. При шегѣ и пѣсни вървѣше всичко гладко, даже добитѣка изглежда да е навикналъ вече на такова товарене. Тежката и примитивна лодка почна да пуска вода когато бѣхме потеглили. Женитѣ глъчеха и викаха къмъ своя защитникъ отъ водния елементъ, особено по-старитѣ се кръстѣха и непрестанно се молѣха: Боже, помогни ни свети Никола! Мжжетѣ бѣха напротивъ много спокойни, гребѣха водата съ каквото намѣрѣха и така щастливо преминахме отгатыкъ.

При нашитѣ излети винаги ни проследваха внимателно нѣколко селяни: Колкото пѣти ме-

рѣхъ или проучвахъ стениѣ, тѣ идваха все по-близко. Стигнаха въ селото, тѣ ни запитаха дали сме намѣрили следи отъ сѣкровища въ стениѣ. Следъ нашето заминаване сигурно тѣ сѣ търсили въ нощниѣ часове скрити иманета. Както и на друго мѣсто сѣмъ споменаваха българинѣтъ развива невѣроятнo усърдие въ работата, когато се отнася за нѣкакво си желанно сѣкровище.

Рано на другата сутринъ небето не се помрачаваше нито отъ едно облаче, когато потеглихме северо-западно къмъ Искърското легло. Около 30 метра надъ неговото легло пѣтътъ завиваше къмъ западъ и следъ половинѣ часъ стояхме предъ чуденъ скаленъ хаосъ, а долу нѣкъде дълбоко се блѣскаше и шумѣше Искъра. При първъ погледъ тукъ не водѣше никакъвъ пѣтъ, и при все това той сѣществуваше.

Ние слѣзохме, хванахме конетѣ и потеглихме човѣкъ следъ човѣкъ надъ стена 350 м. високо надъ Искъра. Тукъ-тамъ се търкаляха скали, готови да полетятъ надолу, никъде нито дървце, рѣдко нѣкой храстъ. Само грамадни зелени гущери се криеха изъ камѣнацитѣ. Навсѣкъде наоколо царуваше гробно мълчание. Дали стария пѣтъ нѣкога не се е виелъ долу покрай рѣката? Въ силенъ завой Искъра завива на югъ и два кастела сѣ стояли тукъ единъ срещу другъ.

Постепенно слизахме надолу и вече чувяхме силното течение край скалитѣ. Отъ нѣкъде се понесе камбаненъ звѣнъ. Това бѣше поздрава на романтичния Черепишки манастиръ. Добритѣ братя бѣха немалко зачудени отъ нашето пристигане. Навсѣкъде кипѣше животъ. Манастирътъ се готвѣше за патронния си празникъ — Успение Богородично. Нѣкога той трѣбва да е ималъ по-голѣмо благосѣстояние, но после е преживѣлъ много злини. Често е страдалъ отъ пожаръ, а не по-малко е претеглилъ отъ разрушителна на църквитѣ Юсуфъ паша отъ Враца презъ 1798 г. Това било въ онѣзи години, когато султанската войска, разбита отъ Пазванъ Оглу, при своитѣ опустошения не пропуснала и Враца. Епископъ Софрони, чийто животъ висѣлъ на косъмъ, избѣгалъ тогава въ Черепишкия манастиръ, намѣрилъ тамъ, обаче, вратитѣ затворени. Калугеритѣ били се изпокрили изъ пещеритѣ. Боленъ отъ студъ и гладъ, той престоялъ при тѣхъ 24 дена, следъ което заминалъ презъ снѣжниѣ полета на Балкана за София. „Нѣмаше живъ човѣкъ“, разправя стария църковенъ пастиръ, „нѣмаше хлѣбъ, нѣмаше дърва; зимата бѣше люта, декемврийскитѣ нощи дълги и ние изнемогахме отъ студъ“.

Стениѣ на Черепишкия манастиръ се кѣпятъ въ водитѣ на Искъра. И срещнитѣ скални стени падатъ така стрѣмно, че не остава на брѣга мѣсто и за пѣтечка. Сѣ страшна сила рѣката си е проправила нѣкога тукъ своя пѣтъ. Виешата се като змия пѣтечка води къмъ Игнатица. Отъ къмъ северъ това е първото село на дѣсния брѣгъ на Искърското дефиле.

При Игнатица можехъ лесно да премина на отвѣдния брѣгъ, но азъ предпочетохъ да се движа по висинитѣ, дето крѣгозора бѣ по-широкъ и по-удобенъ за снимки. Като се движехъ по-нататѣкъ, забелязахъ отгатѣкъ хубавото село Серонино, дето презъ 1829 година 600 арнаути, подгонени отъ настѣпващитѣ руси, се издавиха въ Искъра. При ниска вода селянитѣ още намирали пушки и ханджари. Тукъ е вече границата между Видинския и Софийския санджакъ. После иде Оплетна сѣ развалини на единъ кастѣлъ, при следната Оселна мѣстността е вече по-удобна за поселение.

Следъ това дойдохме до Зли долъ, колиби отъ десетъ кѣщи. Тѣ сѣ сгушени въ една гора отъ плодни дървета, заобиколени сѣ импозантни гранитни маси, дето шумоли малѣкъ водопадъ. И нашитѣ Алпи не биха предложили по-пленителенъ пейзажъ.

Пѣтечката се спуска ниско къмъ рѣката. Насрѣща, въ политѣ на Врачанския балканъ, въ дълбоко врѣзана долина се крие Елисейна. Наново преминахме основитѣ на римска крепостъ, петата следъ Лютибродъ. Тукъ въ областѣта на Габроница принадлежатъ: Брѣзовъ-долъ, Еленовъ-долъ и Осеновлакъ. Насрѣща се появи Ючюндолъ, последното селище на лѣвия брѣгъ на Искъра отъ Врачанската кааза.

Непосрѣдствено следъ като прѣгазихме Габроница, ние се отстранихме отъ Искъра. Трѣбваше да гонимъ Лакатникъ, нашия нощенъ лагеръ. Трѣбваше да бързае, дълбоки вечерни сѣнки се протѣгаха изъ дефилето, а само единъ отъ нашитѣ водачи познаваше тукъ козитѣ пѣтеки. Пѣтътъ взимаше южно, югоизточно направление. Презъ урви и долини, презъ напуснати колиби най-после зърнахме въ тѣмнината нѣкъде огънь. Ние слизахме надолу, грамадни кучета подадоха сигналъ за нашето пристигане въ най-високо лежащото балканско село Лакатникъ, дето населението не малко се зачуди отъ нашето късно неочаквано посещение.

Въ двора на селския чорбаджия, дето бѣхме отседнали, всичко бѣше въ движение. Не по-малко оживление царѣше въ самата кѣща, дето млади жени се втурнаха да приготвятъ прѣсень хлѣбъ, а по-старитѣ се въртѣха около готвенето на кокошкитѣ. Постепенно се събраха всички жители на селото. Ние трѣбваше скоро да даваме отговоръ на тѣхното любопитство. Гостоприемнитѣ, малко сурови хора, взимаха всичко за сериозно. Европейци сѣ двама турски жандарми не бѣше нѣщо обикновено. Бързо мнозина разбраха моята истинска целъ и се надпреварваха да обяснятъ това и на другитѣ.

Само преди нѣколко години Лакатникъ е броелъ около 200 кѣщи. 50 фамилии сѣ се преселили, обаче, следъ черкеската колонизация къмъ Орѣхово. Следъ настаняването на тѣзи разбойнически номади главния поминѣкъ — ско-

товъдството много западнало. Въпреки това Лакатникъ още презъ 1871 година е притежавалъ около 10 хиляди овце и 3000 кози, оттатъшното Осиково сжщо толкозъ много.

Въ нѣколко завой стрѣмната пѣтечка съ примѣнливи посоки къмъ северъ, ни заведе къмъ леглото на Искъра. Тукъ е стабилниятъ Лакатнишки салъ. Азъ веднага преминахъ, а конетѣ трѣбваше да се превозватъ единъ по единъ въ малката лодка. На лѣвия брѣгъ се издигатъ три стрѣмни варовити планини съ много низки отвесни скали, съ малко разтителностъ. Две дълбоки урви, отъ дето изтичатъ доста силни потоци, раздѣлятъ планинитѣ. Човѣкъ мисли, че предъ него се издигатъ наистина творения на човѣка.

Нѣкога създаденитѣ отъ природата чрезъ ерозия скали сж използвани за защита, като срдни върхъ билъ увѣнчатъ съ крепостъ, а при подножието на другитѣ, низко долу, били издигнати защитни стени, чийто развалини увеличаватъ от-

крититѣ отъ менъ по дефилето крепости на осемъ. Трѣбва да има и други крепости по направление на югъ, особено къмъ Искрецъ. Тѣхното голѣмо число въ всѣки случай говори ясно за голѣмата стратегическа важностъ, която сж придавали римлянитѣ на пѣтя презъ Искърското дефиле. Даже въ срдновѣковието трѣбва да е играло значителна роль Осиковското градище. Отъ тукъ веднага Искъра взема източно направление.

Превозването на моитѣ коне се извърши при много шумъ и за много време. Животнитѣ се плашеха отъ придошлата шумяща рѣка и не искаха да се качатъ на люлѣящата се лодка.

Искърътъ тукъ тече въ дълбоко корито, а леглото му на нѣкои мѣста едва достига 7—8 метра.

Дълго пѣтувахме още по красивото високо плато и бѣше настѣпило нощъ, когато се спуснахме наново по Врачанската рѣка.

И. В.

ТУРИСТИЧЕСКАТА КООПЕРАЦИЯ

Тя биде основана преди шестъ години, за да отговори на нуждитѣ на бързо развиващия се туристически животъ у насъ. Нейната цѣль бѣше, да снабдява туриститѣ съ необходимитѣ имъ принадлежности като използва взаимнопомощта на туристи и туристически дружества и сжщевременно да регулира ценитѣ на туристическитѣ пособия.

Въпреки тежкитѣ стопански условия на последнитѣ години и особено на изтеклата, туристическата кооперация може да се похвали съ една завидна дейностъ; презъ изтеклата година тя е увеличила своитѣ членове, дѣлове, оборотъ, кредитъ и печалба. Дѣловиятъ капиталъ, който е билъ презъ 1828 г. — 81.678, се е възкачилъ презъ 1929 год. на 96.200 — или презъ 1929 год се е увеличилъ съ 14.522 лева. Този основенъ капиталъ не е билъ достатъченъ да задоволи растещитѣ нужди на кооперацията, което се е стремилъ да обгърне възможностъ доктаяката на всички пособия за лѣтенъ и зименъ туризмъ. Кооперацията е била подпомогната въ това отношение отъ Българската Централна Кооперативна Банка, която е увеличила кредита на кооперацията на 100.000 лева. Управителния съветъ си е подпомогналъ и съ кредита, който кооперацията си е извоювала отъ нѣкои чуждестранни фирми, които ѝ сж оставили стоки на констигнация. Кооперацията доставила презъ отчетната година стоки за 918.479.30 лв., а сж били продадени за 724.013.70 лв.; съ едно увеличение отъ 1928 г. отъ 165.754.65 лв.

Кооперацията е реализира една чиста печалба отъ 15.421.23 лв.; тя дава ѝ тази година 8% дивиден-

дентъ, като отдѣля необходимитѣ суми предвидени въ устава за фондоветѣ, общата сума на които заедно съ отдѣленитѣ за тази година възлизатъ на 36.295.17 лв. Тѣ се разпредѣленъ така: културенъ фондъ 23.653.84 лв., резервенъ фондъ 10,586.95 лв. и фондъ обезпечаване дивиденди 2.054.38 лв.

Презъ отчетната година кооперацията е изпълнила и своя туристически дългъ, като е подарила на хижата „Павилото“ въ Осогово единъ часовникъ за 900 лв. и е подпомогнала хижестроителния комитетъ при хижа „Кумата“ съ заемъ отъ 5000 лв.

За пропаганда на туристическитѣ пособия, управителния съветъ е уредилъ една туристическа изложба на събора въ Ловечъ, която имала голѣмъ успѣхъ. Такова рекламиране на туристическитѣ пособия ще се уреди ѝ на събора на юношитѣ туристи. Тѣзи изложби даватъ възможностъ на туриститѣ отъ цѣла България — възрастни и юноши, както и на гражданитѣ отъ града гдето е уреденъ събора, да видятъ непосредствено туристическитѣ пособия. Изложбитѣ, както и издадения туристически ценоразписъ изпѣстренъ съ много клишета на доставянитѣ отъ кооперацията пособия, ще извършатъ своята благодатна пропаганда.

Ако къмъ нея се прибави и туристическото създание да се подкрепя кооперацията, като всѣки туристъ и д-во станатъ нейни членове, както и ако всички туристи правятъ винаги своитѣ туристически покупки отъ кооперацията, може да се гарантира още по-добъръ успѣхъ за въ бъдаще. Дългъ на всѣки туристъ е да подкрепи туристическата кооперация.

Б. Ков.

КЪМЪ ВИДИНСКИЯ КРАЙ

Щастливо съчетание на най-разнообразните природни красоти, видинският край заслужава да бъде виден от всеки турист.

Играл голѣма военна роль въ най-старитѣ времена, Видинъ е билъ столица на видинското царство и е ималъ твърде важно културно — историческо значение за България презъ течение на много вѣкове.

Разположенъ непосредствено на самия юженъ брѣгъ на Дунавъ, тъкмо въ оня характеренъ завои на рѣката, известенъ отъ картата, Видинъ се явява естествено срѣдище на пространното видинско поле — житница на България.

Включена между водитѣ на Дунава и севернитѣ предпланини на гордиятъ Балканъ, тази дунавска низина е българскиятъ Хаанаъ. Златоносната равнина на видинското поле е скъпа за България, не само поради своето плодородие, но и поради хилядитѣ славни и скръбни спомени, които ни свързватъ съ този край.

Винаги първи въ редоветѣ на всички културни, исторически, религиозни и военни почести на страната, бдинци сж отстоявали славно и съ достойнство винаги правдинитѣ и честта на българското племе. Въ неговитѣ околности се редуваатъ и стърчатъ като египетски свинксове безброй останки отъ три разни исторически епохи, за да нашепватъ на поколенията и да имъ предаватъ заветитѣ на миналитѣ поколения на България.

Не само поради географическото разположение на Видинъ, сгушенъ въ най-северозападния кѣтъ на родната земя, но и поради чисто национални и етнически причини, видинския край има да изиграе още много важна роля за страната, и трѣбва да буди винаги голѣмъ интересъ въ българина,

Редомъ съ долини, низини, блата и рѣки се редуваатъ и издигатъ дивни скали и исполини, единствени по своята красота.

Прошаренъ по всички направления съ удобни пѣтища, изходното начало на които е Видинъ, цѣлиятъ видински край представлява една безкрайна панорама, границитѣ на която се губятъ далечъ на северъ и западъ презъ Дунава, гдето нявга сж се развѣвали гордитѣ знамена на славни прадѣди.

Спокоенъ стражъ на северната покрайнина, Дунава влачи спокойно водитѣ на цѣла централна

Европа, дава безкрайни простори на старинни и модерни параходи отъ разенъ народностенъ произходъ и носи култура и стопански блага на страната.

Като нѣмъ самотникъ, точно на самата граница съ Югославия, стърчи замислена Врѣшка — чука, свидетелъ на епични национални борби и на потоци кърви, а гордиятъ Черноглавъ съ широкитѣ си гърди брани прекрасни долини и вѣковни лесовете.

Все така, следвайки окрайнинитѣ на видинския край, по западната граница се извива въ небеснитѣ висини Жребченикъ, Св. Никола, Реплянска църква,

Бабини Видини кули.

приказниятъ Миджуръ, които първи получаватъ поздравитѣ на сутринното слънце.

Въ срѣдището на видинския край се издигатъ гигантнитѣ Бѣлоградчишки скали, които чакатъ четката на Молера и вдѣхновенията на поета за да ги възпѣе и нарисува. Не напразно пѣтешественици и любители на природата, отъ най-голѣма древност до сега сж твърдѣли, че цѣлата творческа мощъ и благодатъ на Твореца е била въплотена въ този необятенъ лабиринтъ. А да говоримъ ли за плещиятъ вѣковенъ барометъръ и непобеденъ войнъ „Ведерникъ“ ! —

Но за да бъде пълна картината на величието на поземнитѣ красоти на цѣлата видинска покрайнина, трѣбва да споменемъ само името на самотниятъ отломъкъ „Могурата“, който тай въ подземнитѣ си усой вѣковнитѣ творения на самотния мракъ.

Посетете Видинъ и Видинския край!

Д-ръ Б. Бончевъ

ВЕСТИ И БЕЛЕЖКИ

Артезианският изворъ при Раздѣлна. — Новото село Раздѣлна — Варненско е разположено подъ скалитѣ, известни въ историята подъ названието „Петричъ-Кале“ съ около 35 нови, бѣли къщици, построени за бѣжанцитѣ. Тукъ е и малката спирка Раздѣлна — действително раздѣленъ пунктъ, тъй като отукъ се отдѣля клонъ на линията за Девня — Добричъ.

На около 500—600 м. отъ спирката е построена голѣмата сонда за изучаване на тоя край въ връзка съ търсението на петролни залежи и случайното продължение на солнитѣ пластове отъ Провадийско.

Сондата се вижда добре отъ влака, когато минава край Раздѣлна, обаче изближналата вода не може да се види, понеже е вътре въ помѣщението на сондата. Когато се приближихме къмъ нея, забелязахме единъ бързъ потокъ бистра вода, която излиза на вѣнъ отъ сондата отъ две мѣста и протича по направената канавка, дъното на която е покрита съ ясно червена боя, вѣроятно отъ желѣзнитѣ соли, които съдържа водата. Щомъ влѣзохме въ самото помѣщение на сондата ни изненада едно буйно изтичане на вода на 1.5 м. отъ тржбата на сондата — единъ истински артезиански изворъ, който е пръвъ въ България.

Гледката е чудна и възхитителна. За да иматъ читателитѣ по ясна представа за тоя изворъ ще дамъ тукъ нѣкои сведения, които има любезността да ни даде заведующия на сондата. Сондата е преминала отначало единъ пластъ отъ черноземъ до 10 м. дълбочина; следъ това следва неоконски мергелъ до 264 м. а подъ него варовникъ, подъ който следва чакълъ, е станало изближаването на водата. Тъй че водния басейнъ на тоя изворъ е на 315 м. подъ почвата. Въ една минута той дава 4600 литри вода. Температурата на водата е 19° С, което показва, че той минава къмъ термалнитѣ извори. Водата е извънредно бистра, на вкусъ приятна и се чувства, че е топла. Анализата на водата не ми е известенъ. Отъ тая вода е образувано едно малко благо въ низката частъ на полето. Предполага се, че водния басейнъ на този изворъ е въ връзка съ водитѣ на източна Стара-планина. Количеството на водата отъ откриването на извора до сега не е намалено. Градътъ Варна, който чувствува голѣма нужда отъ вода, е откупилъ тоя изворъ чрезъ заплащане на разноснитѣ по сондирането и когато сондата завърши своята работа, т. е. когато сондира почвата до 500 м. извора ще бѣде предаденъ на Варненската община.

Провадия

Тодоровъ

ДРУЖЕСТВЕНЪ ЖИВОТЪ

Пътуване по Б. Д. Ж. Въ миналия брой дадохме окръжното за пътуване по Б. Д. Ж., но понеже тамъ е пропусната една съществена грѣшка, тукъ то се припопътаря. Окръжното на Главната Дирекция на желѣзницитѣ съ дата 15. III. 1930 г. носи № X. 41—213 и гласи: „Разрешава се на членоветѣ на Българското Туристическо Дружество да пътуватъ по ценитѣ на намалената тарифа въ групи не по-малко отъ пет души, ако представятъ легитимациитѣ си съ портрети и увѣренія отъ председателя и секретаря на дружеството, съгласно чл. 6 т. 11-а и чл. 7. т. 11 отъ правилника за безплатнитѣ и съ намалени цени провози на лица и предмети, непринадлежащи на ведомството на Гл. Дирекция на Желѣзницитѣ Настоящото важи до 1 Априлъ 1931 година“.

Съюзъ на планинарскитѣ дружества въ Югославия. — На последния конгресъ на съюза, който се е състоялъ на 16 и 17 ноември м. г. въ Нови Садъ се е решило ръководството на съюза да се възложи на планинарското дружество въ Босна и Херцеговина, респективно въ градъ Сараево. Адреса на съюза е: Društvo planinara u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, Aleksandrova 53.

Организаторъ Врачански районъ. — На 16 мартъ т. г. районниятъ организаторъ архит. П. Дограмаджиевъ е говорилъ въ гр. Бѣла-Слатина предъ отлично посетено събрание на темитѣ: „Стопанското значение на туризма“ и „Рила планина“ съ свѣтливи картини.

Следъ събраниято сж положени основнитѣ за образуване клонъ отъ Българското туристическо д-во.

На 21 мартъ сжщата сказка е държана отъ районниятъ организаторъ и въ гр. Фердинандъ при добро посетено събрание.

Шуменъ. Туристическа срѣща. — Въ изпълнение решението на събора на Б. Т. Д. въ гр. Ловечъ и по предложение на централното настоятелство, на 2 мартъ 1930 год. се състоя районна туристическа срѣща-конференция на клоноветѣ: въ Варна, Русе, Разградъ, Провадия, Попово, Преславъ и Шуменъ. Присъствуваха делегати отъ клоноветѣ: Варна, Русе, Разградъ, Попово, Преславъ и Шуменъ и представители на цен-

тралното настоятелство — д-ръ Ив. Велковъ и д-ръ Г. Караивановъ. Въ присъствието на делегатитѣ и членоветѣ отъ Шуменския клонъ, конференцията се откри въ салона на Шуменската популярна банка отъ районния организаторъ В. Хлѣбаровъ и разгледа повестения дневенъ редъ:

1. Работа въ планината (опредѣляне дѣлъ отъ източна Стара-планина за проучване, маркировка, запазване природни красоти и пр.).
2. Маркировка.
3. Агитационна седмица (включително и тая за Асоциацията на слав. туристически дружества).
4. Залесяване.
5. Туристически спални.

Въпроситѣ по дневния редъ се развиха отъ представителитѣ на централното н-во и по тѣхъ се изказа делегатитѣ на клоноветѣ, при което се оформиха следнитѣ мнения:

1. Предвидъ на това, че обликътъ на нашето туристическо движение и организация, както и идеология сж планинарски, необходимо е клоноветѣ отъ равнината, каквито сж предимно клоноветѣ на Шуменския районъ, въпреки изтъкнатитѣ твърде голѣми трудности за повечето отъ тѣхъ, да се насочатъ къмъ работа и внимание въ планината, най-близка източна Стара-планина, като доброволно и по свободенъ изборъ си опредѣлятъ планински обекти, дето да насочатъ и засилятъ вниманието си и организирано (при възможностъ) предприематъ или пъкъ само насърчатъ и подпомогнатъ индивидуалнитѣ проучвания на специалисти.

2. Като се изтъкна, че въ района липсватъ голѣми и важни планински обекти, които да се нуждаятъ отъ специална планинска маркировка, конференцията намира, че клоноветѣ за сега не следва да си поставятъ такава задача, освенъ нѣкой малък конкретенъ случай. Обърна се внимание на осъществяването отъ окр. инженерства маркировка по шосетата, за която сж ратували нѣкои отъ клоноветѣ. Конференцията пожелава да се работи и настоява за разрешението на тая мар-

кировка по всички пжтища, а на клоновете вменява въ дълг да следят и съдействуват за поддържане въ изправност съществуващата маркировка.

3. Подчертава значението на добре изпълненитъ и използвани агитационни седмици и намира за необходимо всъки клонъ да има поне една такава седмица презъ годината, съпроводена съ забави, беседи, сказки, статии въ пресата и прожектиране на диапозитиви и филми. Особената изгода отъ диапозитивитъ да се използва, като се промѣни досегашната практика на изпращането имъ, именно — счита, че е по удобно да се разпредѣлятъ по райони и всъки районъ да разполага съ тѣхъ по за 2—3 месеци. Сжщо, необходимо е да се изработятъ реферати за всички серии, а да се съобщи и съдържанието на снимкитъ въ всъка серия, за да се улесни съставянето на реферати и въ клоновете. Обръща се внимание да се съчетава тая седмица и съ пропаганда за Асоциацията на славянскитъ туристически д-ва, която, като създава условия за взаимно опознаване и сърдечно съдействие между туриститъ отъ славянскитъ страни, работи и за дѣлото на мира между славянскитъ народи.

4. Клоновете да взематъ активно участие въ залесяването, като изискватъ да имъ се отдѣлятъ залесителни райони, за по дълго годишна залесителна работа. Да се използва трудовата повинност на членовете туристи. Да се действа за уреждане въпроса за плодотворно използване, съ което ще се подпомогне дѣлото на туристическата организация.

5. Констатира, че за да съдейства за посещението на района, който е центъръ на българската историческа култура, осеянъ съ исторически паметници, а сжщо и курортенъ край — клоновете иматъ нужда отъ туристически спални. Особено се чувства тая нужда въ обслужване участитъ. За сега съ спални въ района разполагатъ само въ клоновете въ Шуменъ (постоянна) и въ Преславъ (временна). Налага се спалнитъ да се развиятъ въ задоволителенъ размѣръ и да се създадатъ и уредятъ и при други клонове. За целта на клоновете или липсватъ срѣдства или сж недостатъчни, затова се налага да се потърсятъ и използватъ всички източници, които могатъ да съдействатъ за създаване и уреждане на спалнитъ. Особено голѣма и належаща е нуждата отъ създаване на спалня въ Варна, за което клонъ да бжде подпомогнатъ по чувствително отъ централното н-во, а сжщо и разширение на тая въ Преславъ.

Накрай, като се изтъкна, че районътъ е центъръ на прабългарската култура, а сжщо и курортенъ, морски край, намира, че той трѣбва да процъветъ като таквъ, като се пропагандира посещението му и се работи за създаване удобства. Родината ни трѣбва да използва стопанската страна на туризма, защото посещенията на Швейцария носятъ 3—4 милиарда франка, а на Италия около 3 милиарда лирети ежегодно.

За да може, обаче, българскиятъ туризъмъ да отговори на своитъ високи културни и стопански задачи, безъ да излиза изъ релситъ на своята чисто културна дейностъ, конференцията намира, че трѣбва туристическото движение у насъ, неговата организация и частно нейнитъ клонове да бждатъ подпомогнати морално и материално отъ общество, държава и обществени институти. Конференцията се приключи съ добре посетенъ излетъ до мѣстността Кюшкьоветъ и задушевна туристическа срѣща въ салона на пивоварната ф-ка.

Стара-Загора. — На мѣстото на излѣзлия отъ настоятелството, заведующъ културния отдѣлъ г-нъ Вѣлко Тишеловъ постъпи Александъръ Георгиевъ. Г-нъ Георгиевъ е дългогодишенъ дѣецъ въ туристическото движение.

Дружеството презъ зимния сезонъ е устройвало редица сказки и седѣнки въ дружествената канцелария, посещавани добре отъ членовете.

Презъ течение на 1930 г. дружеството смѣня личнитъ карти на всичкитъ си членове. Готвятъ се про-

екти за разгледната кула на Аязмото, която ще бжде изградена въ старобългарски стилъ съ общити мозаични стени. Поканватъ се туриститъ архитекти, желаючи да представятъ планове за кулата да съобщятъ адреса си, за да имъ се изпратятъ указанията.

Перникъ. — Презъ настоящата година клонътъ навършва 5 години отъ възобновяването си и 25 години отъ своето основаване (презъ 1905 г. отъ покойния директоръ инж. Симеоновъ).

Броя на членовете отъ 186 се увеличилъ презъ годината на 235. Презъ годината се поминаха почетния председател на клонъ г. инж. Ж. Ивановъ и членъ инж. Ас. Лисевъ.

Рано презъ пролѣтътъ, клонъ ни поднови залесяването на мѣстността „Кракра“, като за целта сж посадени около 25,000 борчета и др. фиданки. Трѣвата на сжщата мѣстностъ е била преотстъпена на клонъ и отъ продажбата ѝ е получено значителната сума 15,005 лева.

Излети. Клонъ е устройл презъ годината всичко 11, отъ които 4 еднокдневни, 3 двукдневни и 4 многодневни, посетени отъ около 350 души общо.

Хижата на Голо бърдо е била посетена близо отъ 1000 души презъ годината; като се има предвидъ, обаче, че повече отъ посетителитъ не се разписватъ въ нея, числото на посетителитъ може да се смѣта за двойно повече. Хижата е била поддържана въ образцова чистота и изправност, благодарение на усърдиятъ ѝ пазачъ Христо Карловски, който се намира презъ всѣко време горе.

Презъ годината сж маркирани:

1. До Дивотинскиятъ манастиръ Св. Троица.
2. Отъ гара Драгичево до Кладнишкия манастиръ — Селимица, Черни връхъ съ отклонение Острецъ — Фонфонитъ.
3. Отъ с. Църква — Студена — Крапецъ — сталактитната пещера при с. Боснекъ и отклонението Крапецъ — Живата вода.

Просвѣтната дейностъ на клонъ не е била особено развита презъ годината. Презъ агитационната седмица презъ края на месецъ априлъ м. г. туриста Стефанъ Бръчковъ е държалъ една сказка съ свѣтливи картини за Мадарскиятъ конникъ и прабългарската култура.

Изправността на членовете къмъ клоновата каса е била, както и всѣкога безукоризнена, а сжщо и клонъ къмъ Ц. Н. е напълно издѣлженъ и изправенъ. Отношенията ни съ последното сж били най-добри, тоже съ управата на мината. Съ Б. Т. Кооперацията клонъ презъ тази година не е вършилъ никакви сдѣлки, още повече, че въ града ни се откри магазинъ подъ фирмата „Хижа Алеко“, въ който се намиратъ всички туристически принадлежности на доста износни цени.

Най-голѣмото си внимание и старание, обаче, настоятелството е отдало на новата хижа въ Витоша. Мѣстото на хижата се намира въ подножието на в. в. Острецъ и Селимица, на половинъ часъ отъ Кладнишкия манастиръ въ мѣстността Леновище. Мѣстото отъ около 5.200 декара е откупено отъ стопанитъ имъ по 1 левъ на кв. метъръ или всичко 5,200 лв. Хижата ще се строи върху една площъ отъ около 120 кв. м., ще бжде двуетажна съ три стаи долниятъ етажъ и петъ въ горниятъ. Близо до хижата се намира студенъ изворъ съ изобилна вода и въобще мѣстото отговаря на всички условия за строежъ на хижа. Самото село Кладница е указало голѣмо съдействие, особено при превоза на материали отъ мината до манастира, така сжщо и егумена на манастира.

Залесяване. — На 23 мартъ т. г. въ Ловечъ и околита е билъ обявенъ день на залесяването.

День, въ който човѣкството ще трѣбва да даде на майката природа онова, което е отнелъ отъ безжалостната му ръка.

Тоя ден е ден на празненството и творчеството. Творчество, за което ще говорят вѣковѣтъ.

Колбертъ, възродителя на умираща Франция въ XVII в. съ възгласа: „Държавата безъ гори я чакатъ зли дни“, мобилизира цѣлиятъ народъ и сътвори това, което днесъ е гордостъ на Франция.

Арабската мъдростъ казва: „Който е посадилъ едно дръвче, не е миналъ напразно животаси“.

Време е повика „Родината се обезлесява“ да стане народенъ.

Чезнатъ стройни букаци и джбрави. Откриватъ се страшни долове. Идатъ зли дни за родната земя.

Горитѣ ни даватъ дъждъ, влага — необходима за живота на всички земледѣлски култури; създаватъ умѣренъ климатъ, фабрикуватъ кислорода необходимъ за живота на всѣко същество; облагородява човѣка и закрепва чувството за смислени материални блага.

Безъ гори и ние ще заприличаме на Сахара. Страшно нещастие за бждното поколение.

Нѣкогашна Сицилия — житницата на свѣта, библейска Палестина, приказна Месопотамия и много други страни, днесъ чезнатъ отъ страшнитѣ последствия на унищожениѣ гори.

Къмъ този зовъ на специаленъ комитетъ се е присъединилъ и клонъ отъ Б. Т. Д. Стратешъ, като и той е издалъ специална покана за случая. Отъ тази покана се вижда, какво общата площъ на горитѣ въ България презъ 1900 г. е била 3,041,126 хектара, а въ 1912 — 2,508,909 хектара, въ 1926 — 2,008,061 хектара. „Сърдцето боли човѣка, когато гледа опустошителната работа на безразсудния топоръ“ (Ив. Вазовъ).

Видинъ. — За подсигоряване разходитѣ по изнасяне XXIII-я дружественъ съборъ, който ще стане на 8 и 9 юний т. г. въ града, клонътъ изнеселъ на 22-й мартъ т. г. кино-танцовална вечеръ, много добре посетенъ. Хубавата украса на салона „Вида“, художествеността на филма, приятната музика, общото веселие и непринуденостъ, затвърдиха убеждението въ видинското гражданство, че видинскитѣ туристи не могатъ освенъ да поднасятъ най-веселото, най-хубавото, най-красивото.

На другия денъ, сжщиятъ филмъ бѣ проектиранъ въ две представления. Посещението имъ бѣ повече отъ добро.

Тукъ му е мѣстото да отбележимъ особената благосклонностъ и подпомагане дѣлото ни, отъ страна на община, воени, читалище „Цвѣтъ“ и окръжния съветъ. Всички жертваха и дадоха възможното, за преуспѣване на начинанието дв

На всички тѣхъ и видинското гражданство, отъ тукъ, още веднажъ, изказваме нашитѣ благодарности и имъ обещаваме, че не ще посраимъ старопрестолния Бдинъ.

Варна. — Записани членове 74, обаче редовни, изплатили както членски вноски, списание и пр. само 42 души 34 мъже и 8 жени. Български Туристъ е пласиранъ между всички членове и 70 не членове.

Презъ годината клонътъ е ималъ състояли се 21 излета: 11 еднодневни, 7 двудневни, 3 многодневни, съ общо число на излетници 345 души, между които е имало 52 гости.

Дадени сж две вечеринки и три другарски срѣщи, като частъ отъ приходитѣ сж отишли за плащане на наема на клубното помѣщение годишно 7000 лева и набавяне инвентаръ 4200 лева. Държани сж и 3 сказки съ свѣтливи картини отъ председателя на клонъ:

1. Презъ Рила за Пиринъ.
2. По скали и мѣнастири.
3. Една екскурзия изъ българскитѣ планини (Родопи, Рила).

София. — Съобщава се, че въ извършения тиражъ на 1 Май т. год. излезоха слѣднитѣ облигации отъ дружественъ заемъ 1923 год. 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 22, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 32, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 59, 60, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 71, 72, 73, 74, 76, 77, 78, 79, 81, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 92, 93, 94, 95, 96, 99, 100, 102, 103, 105, 106, 107, 108, 109, 111, 112, 113, 114, 115, 118, 119, 121, 122, 124, 125, 126, 127, 128, 130, 131, 133, 134, 135, 137, 138, 139, 141, 143, 144, 145, 146, 149, 152, 153, 154, 155, 157, 158, 159, 161, 162, 163, 164, 165, 167, 168, 169, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 181, 183, 184, 185, 187, 188, 189, 190, 192, 193, 194, 195, 196, 198, 201, 202, 204, 206, 216, 251, 253, 254, 255, 256, 257, 259, 261, 263, 264, 265, 267, 268, 269, 271, 272, 273, 301, 303, 304, 305, 306, 307, 309, 310, 311, 312, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 322, 325, 351, 352, 353, 355, 357, 358, 359, 361, 362, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 372, 373, 374, 376, 377, 378, 379, 382, 383, 384, 385, 387, 388, 389, 391, 392, 393, 394, 396, 397, 399, 402, 403, 405, 407, 408, 409, 411, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 421, 422, 425, 426, 427, 429, 431, 433, 434, 436, 437, 438, 439, 478, 480, 553, 554, 556, 557, 558, 559, 561, 563, 564, 565, 566, 568, 569, 570, 574, 575, 576, 577, 579, 582, 585, 586, 587, 589, 591, 602, 604, 606, 607, 609, 610, 611, 612, 613, 615, 616, 617, 618, 627, 629, 633, 634, 635, 636, 638, 641, 643, 645, 647, 648, 649, 727, 728, 729, 733, 734, 735, 737, 738, 741, 742, 743, 744, 746, 747, 748, 749, 777, 779, 780, 781, 783, 802, 803, 804, 806, 807, 808, 809, 826, 827, 828, 830, 831, 832, 833, 834, 836, 837, 838, 856, 902, 905, 906, 907, 909, 911, 912, 951, 953, 954, 956, 957, 958, 959, 961, 962, 963, 976, 978, 980, 982, 983, 984, 985, 986, 988, 989, 991, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 1001, 1002, 1005, 1006, 1007, 1008, 1009, 1010, 1012, 1013, 1015, 1016, 1017, 1018, 1019, 1021, 1022, 1023, 1024, 1025, 1027, 1029, 1032, 1034, 1035, 1077, 1078, 1079, 1081, 1083, 1084, 1085, 1086, 1087, 1089, 1090, 1092, 1093, 1151, 1152, 1180, 1181, 1226, 1227, 1229, 1231, 1232, 1234, 1235, 1236, 1238, 1326, 1327, 1328, 1329, 1330, 1331, 1332, 1333, 1336, 1337, 1338, 1339, 1341, 1342, 1343, 1344, 1345, 1346, 1347, 1349, 1376, 1377, 1378, 1379, 1380, 1381, 1382, 1383, 1385, 1386, 1387, 1388, 1389, 1390, 1392, 1393, 1394, 1395, 1397, 1398, 1399, 1401, 1403, 1404, 1405, 1406, 1407, 1409, 1427, 1429, 1576, 1601, 1602, 1604, 1605, 1607, 1608, 1653, 1654, 1655, 1656, 1657, 1658, 1659, 1661, 1662, 1726, 1728, 1729, 1731, 1732, 1733, 1734, 1737, 1738, 1739, 1741, 1742, 1743, 1744, 1745, 1746, 1747, 1748, 1749, 1776, 1777, 1778, 1779, 1781, 1783, 1784, 1785, 1801, 1803, 1804, 1805, 1806, 1807, 1808, 1809, 1811, 1812, 1814, 1815, 1816, 1817, 1821, 1822, 1823, 1825, 1826, 1827, 1828, 1829, 1830, 1831, 1832, 1833, 1834, 1836, 1837, 1938, 1839, 1840, 1842, 1843, 1844, 1845, 1846, 1847, 1849, 1952, 1953, 1955, 1976, 1977, 1978, 1979, 1981, 1982, 1984, 1985, 1986, 1988, 1989, 1990, 1992, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997.

Изплащанieto на облигациитѣ, ще става при касата на дружеството Солунъ № 25 и ще продължи до 1 ноември 1930 година.

Клонови настоятелства

Банско. Председателъ Борисъ Г. Колчаговъ, Подпредседателъ Борисъ Атанасовъ, Секретаръ Георги Д. Кожухаровъ, Касиеръ Лазаръ Икономовъ, Домакинъ Костадинъ Ив. Стефановъ, Съветници: Елена Д. Биева, Контр. Комисия: Ефтимъ Петровъ, Веселинъ Г. Колчаговъ, Георги К. Голевъ. Адресъ за кореспонденцията, Българ. Турист. Д-во „Елъ Тепе“.

Видинъ. Председателъ Бърни Бончевъ. I. Подпредседателъ Стоянъ П. Георгиевъ. Секретаръ Александъръ Костовъ. Касиеръ Енчо Енчевъ. Домакинъ Цвѣтанъ Димитровъ, Съветници: Грозданка Арнаудова, Невѣнка Петрова, Тодоръ Чукурски. II. Подпредседателъ Иванъ Савовъ. Контр. Комисия: Вѣтка Кирчева, Тома Илиевъ, З. Никола П. Рибаревъ. Адресъ за кореспонденцията Алекс. Костовъ.

с. Долна Бая. Председателъ Атанасъ Цвѣтковъ. Подпредседателъ Илия Дебеляновъ. Секретаръ Василь Дебеляновъ. Касиеръ Ангелъ Мичовъ. Съветници: Надя Цвѣткова, Георги Ивановъ, Георги Стояновъ. Контр Комисия: свещ. Ангелъ Митовъ, Стоянъ Луковъ, Владимиръ Николовъ. Адресъ за кореспонденцията Василь Дебеляновъ.

Дол. Орѣховица. Председателъ Иванъ Станевъ. Подпредседателъ Мария М. Мирчева. Секретаръ Тодоръ В. Банковъ. Касиеръ Еню Х. Николовъ. Домакинъ Елена п. Тодорова. Съветници: Анка Николова. Дончо Н. Братовановъ. Контролна Комисия: Григоръ М. Статевъ, Йорданъ Владовъ, Мария Енева.

Адресъ: за кореспонденцията Иванъ Станевъ. Адресъ за списанието Еленка п. Тодорова.

Н. Загора — Председателъ Кирилъ Чепковъ. Подпредседателъ Андрей Хамаджиевъ. Секретаръ-Касиеръ Василь Симановъ. Домакинъ Куно Биневъ. Съветници: Асенъ Боневъ, Дanka Добрева. Контролна Комисия: Иванъ Мавровъ, Еню Ив. Богдановъ, Иванъ Оризарски.

Адресъ: Василь Симеоновъ чиновникъ Инженерството.

Пловдивъ — Председателъ Поручикъ Стефанъ Г. Стефановъ. Подпредседателъ Борисъ Кюлюмовъ. Секретаръ Василь Г. Хрусановъ. Касиеръ Георги Петровъ. Домакинъ Петъръ Василевъ. Съветници: Петъръ Карапетровъ, Цанко М. Матеевъ. Контролна Комисия: Никола Груевъ, Начо Кировъ, Марко Табахъ.

Адресъ: за кореспонденцията Георги Петровъ. чиновникъ Б. Н. Б.

Преславъ. Председателъ Геро Геровъ. Подпредседателъ Христо Тодоровъ. Секретаръ Александъръ Недѣлчевъ. Касиеръ Иванъ Гочевъ. Домакинъ Димка Герова. Контролна Комисия: Константинъ Константиновъ, Иванъ Матевъ, Андрей Вълковъ.

Адресъ: за кореспонденцията Геро Геровъ. учителъ.

Русе. — Председателъ Иванъ Ставревъ. Подпредседателъ Несторъ Несторовъ. Секретаръ Крумъ Р. Аврамовъ. Касиеръ Велко Ат. Слънчевъ. п. Касиеръ Мара Хранова. Домакинъ Коста Димитровъ. Библиотекаръ Владимиръ Стоевъ. Съветникъ Константинъ Назъровъ. Контролна комисиия Христо Македонский, Стефанъ Стефановъ, Еленка Михайлова. Адресъ Приста, Русе.

Стара-Загора. — Председателъ Д-ръ Христо П. Гюлеметовъ. Подпредседателъ Петъръ Станевъ. Секретаръ Михайлъ Пашовски. Касиеръ Христо Караколевъ. Домакинъ Ганка Попова. Съветници: инж. Михайлъ Караджовъ, Вълко Л. Тишеловъ. Контролна Комисия: Стефанъ Георгиевъ, Маленъ Гърбасановъ, Лазаръ Марковъ.

Адресъ: Б. Т. Д. „Сърнена Гора“ Стара Загора.

Търново. Председателъ Цоню Ст. Гиргановъ. Подпредседателъ Иванъ М. Заяковъ. Секретаръ Ангелъ Д. Михайловъ. Касиеръ Стоянъ М. Бояджиевъ. Помощникъ Касиеръ Стоянъ Атанасовъ. Домакинъ Цачо Д. Тодоровъ. Библиотекаръ Кирилъ попъ Василевъ. Съветникъ Леонъ Филиповъ, Йорданъ Василевъ, Борисъ Георгиевъ, Христо П. Сауловъ. Контролна Комисия: Петъръ Хаджиниколовъ, Петъръ Парашкевовъ, Стефанъ Ив. Киселовъ.

Дупница. — Председателъ Асенъ Меджидиевъ. Подпредседателъ Василь Тодоровъ. Секретаръ Христо Тедосиевъ. Домакинъ Славъ Лалевъ. Съветници: Георги Богдановъ Д-ръ Иванъ Лабутовъ, Костадинъ Джерменски. Контролна комисиия: Борисъ Г. Икономовъ, Георги Николовъ, Костадинъ Муцковъ. Адресъ: Асенъ Меджидиевъ, учителъ.

Елена. — Председателъ Петко Ст. Гуневъ. Подпредседателъ Никола Хр. Кожухаровъ. Секретаръ Петъръ Н. Джуровъ. Касиеръ К. Владовъ. Домакинъ Стефанъ Сутровъ. Съветници: Христо Л. Бояджиевъ, Христо С. Пиндииковъ, Доню Петковъ. Контр. Комисия: Руси Йордановъ, Никола Георгиевъ, Стоянъ П. Панайтовъ. Адресъ Петко Ст. Гуневъ учителъ.

Карнобатъ. — Председателъ Атанасъ Караивановъ. Подпредседателъ. Невена Добрева. Секретаръ. Ник. Д. Русчевъ. Касиеръ Слави Кеновъ. Съветници: Гено Хардаловъ, Василка Калева, Кръстина Байчева, Иосифъ Челеби Леви.

Адреса на клона е Атанасъ Караивановъ.

Костенецъ. — Председателъ Ал. Керемидаровъ. Подпредседателъ Андонъ Стойчевъ. Секретаръ Анг. Кулински. Касиеръ Гешо Ат. Стойчевъ. Домакинъ Ангелъ Ив. Кулински. Съветници: Асенъ Геровъ, Екатерина Йонкова, Иванъ Зашевъ.

Адресъ за кореспонденцията Александъръ Керемидаровъ.

Ловечъ. — Председателъ Иванъ Рачевъ. Подпредседателъ Стефанъ Хитровъ. Секретаръ-касиеръ Иванъ Урумовъ. Домакинъ Грозю Генковъ. Съветници: Коса Бичкиджиева, Никола Стойцовъ, Димитъръ Терзиевъ. Контр Комисия: Ангелъ Мариновъ, Рачо Иончевъ, Донка М. Кунчева.

Адресъ за кореспонденцията Иванъ Рачевъ адвокатъ.

Хасково. — Председателъ Василь Радучевъ. Подпредседателъ Асенъ Кировъ. Секретаръ Банко Д. Вълчевъ. Касиеръ Върбанъ Върбановъ. Домакинъ-библиотекаръ Кирилъ С. Тончевъ. Съветници: г-ци Недѣлка Буналова и Вѣрка Щерева. Адресъ: Банко Д. Вълчевъ, чиновникъ общината.

Червенъ брѣгъ. — Председателъ Петъръ Кефсизовъ. Подпредседателъ Арсо Панайотовъ. Секретаръ Георги Бончевъ. Касиеръ Нисимъ Халвонъ. Домакинъ Иванъ Младеновъ. Съветници: Елена Бояджиева, Тодоръ Зановъ, Павелъ Рашковъ. Контролна комисиия: Георги Зановъ, Сава Станчевъ и Владимиръ Капитановъ.

Адресъ за кореспонденцията Петъръ Кефсизовъ Б. Акц. Д-во „Нафта“.

Шуменъ. — Председателъ Илия Силвестриевъ. Подпредседателъ Веселинъ Хлѣбаровъ. Секретаръ Борисъ Търговски. Касиеръ Кирилъ Аврамовъ. Съветници: Христо Симеоновъ, Христо Хлѣтаковъ и Руси Русевъ. Контролна комисиия: Георги Бабачевъ, Злати Ивановъ и Кирилъ Богутински.

Адресъ Борисъ Търговски.

Ямболъ. — Председателъ Тодоръ Тодоровъ. Подпредседателъ Димитъръ Кръстевъ. Секретаръ Константинъ х. Радановъ. Касиеръ Иванъ Д. Ивановъ. Домакинъ Желю Куловъ. Съветници: Георги Султановъ, Руско Н. Русевъ и Димитъръ Ангеловъ. Контролна комисиия: Иванъ Икономовъ, Иванъ Г. Драгневъ и Борисъ Апостоловъ.

Адресъ за кореспонденцията чрезъ г. К. х. Радановъ — ул. „Вазовъ“ № 10.

Дръново. — Председателъ Иванъ Илиевъ. Подпредседателъ Илия Петровъ. Секретаръ Мянко Стоевъ. Касиеръ Ганчо Миневъ. Домакинъ Иванъ Видевъ, Дим. Джуровски.

Адреса на клона е чрезъ Ганчо Миневъ — Дръново.

Провадия. — Председателъ Добри Тодоровъ. Подпредседателъ Никола Велевъ. Секретаръ Руси Ил. Русевъ. Касиеръ Тодоръ Гочевъ. Домакинъ Любенъ Тузсузовъ. Съветници: Димитъръ Митевъ, Параскевъ Митевъ и Цвѣтанъ Вълковъ. Контролна Комисия: Братой Поповъ, Сребро Поповъ и Иванъ Ст. Богдановъ.

Адресъ за кореспонденцията Добри Тодоровъ Директоръ-реалката-Провадия.

Попово. Председателъ Йорданъ Нѣделчевъ. Подпредседателъ Крумъ Василевъ. Секретаръ Цвѣтко Диневъ. Касиеръ Михайлъ Ламбриновъ. Домакинъ Здравка Шиклева. Съветници: Стефка Стайкова, Владимиръ Христовъ и Георги Ашламаджиевъ.

Адресъ за кореспонденцията Йорданъ Нѣделчевъ ул. „Св. Кирилъ и Методи“ № 7.

Варна. — Председателъ Василь Я. Атанасовъ. Под-председателъ Б. Божиковъ. Секретаръ Д-ръ Радева. Касиеръ Кирчо Кирчевъ. Домакинъ Кирилъ Ковачевъ. Съветници: Коста Милановъ и Георги Кожухаровъ. Контролна Комисия: Д-ръ Г. Свраковъ, Жанда Николова и Петъръ Петровъ.

Гор-Орѣховица. — Председателъ Иванъ. Дръмовъ. Подпредседателъ Илия Пенчевъ. Секретаръ Добри Добревъ. Касиеръ Борисъ Кумпиковъ. Съветници: Анастасъ Халачевъ и Михаилъ Лукановъ. Дописникъ Никола х. Кръстевъ. Контролна Комисия: Христо Константиновъ, Димитъръ Кръстевъ и Михаилъ Миховъ. Држ. фотографъ Илия Аргировъ.

Адресъ за кореспонденцията Иванъ Дръмовъ търговецъ.

Сопотъ. — Председателъ Петъръ Кантемировъ. Подпредседателъ Свещ. Паиси Каравеловъ. Касиеръ Димитъръ Петровъ. Секретаръ Иванъ Бабуновъ. Домакинъ Генко Козаровъ. Съветници: Петко Ивановъ, Иванъ Бошнаковъ и Тотка Пулева. Контролна Комисия: Никола Айлъковъ, Димитъръ Билизаровъ и Славка Пананова.

Адресъ за кореспонденцията Петъръ Кантемировъ художникъ.

Казанлъкъ. — Председателъ Манолъ Черневъ. Подпредседателъ Маленъ Маленовъ. Секретаръ Коста Маленовъ. Касиеръ Димитъръ Костакевъ. Домакинъ Стефанъ Милевъ. Съветници: Анка Димитрова и Петранка Дързева. Контролна Комисия: Стефанъ Енински, Владимиръ Бакаловъ и Ионко Илиевъ. Адресъ за кореспонденцията Манолъ Черневъ педагог. училище.

Т. Пазарджикъ. — Председателъ Георги Ноновъ. Подпредседателъ Нефталинъ Ивановъ. Секретаръ Георги Николчевъ. Касиеръ Иванъ Петровъ. Домакинъ Куля Соколова. Съветници: Ана Балтаджиева и Георги Герасимовъ.

КНИЖНИНА

Рила отъ П. Делирадевъ, свитѣкъ IV — Рила презъ третичната ера. Съ излизането на последния свитѣкъ имаме завършенъ I томъ отъ Рила, една значителна вече книга както по обемъ, така и по съдържание. За излъзлитъ до сега отдѣлни свитѣци, ние тукъ своевременно сме правили нашитѣ бележки. Авторътъ е посветилъ много трудъ и време за да даде единъ пъленъ геологиченъ прегледъ на планината, особено за нѣкои дѣлове, не напълно изследвани. Следъ като се разглежда планината презъ мезозойната ера и терциера. П. Д. се спира и на спорния въпросъ за залеждането на високитѣ върхове, като свършва съ скалния материалъ, отъ който се състои лабиринтътъ на най-величествената планина на полуострова. Той не е пожалилъ трудъ и първия томъ е снабденъ на края съ подобранъ показалецъ на разнитѣ имена и географическитѣ названия, нѣщо което прави книгата особено ценна въ научно отношение, защото винаги може да се направи нужната справка.

Така първиятъ томъ, съ богатъ материалъ, съ много скици и снимки, съ 320 стр. струва само 100 лв., а отдѣлнитѣ му свитѣци по 25 лв. Книгата се доставя направо отъ автора. Бул. Дондуковъ 79.

1. Karte des Pirin-Gebirges in Bulgarien, м. 1:100,000. — 2. Spezialkarte des Zentral — Pirin, м. 1:25,000, отъ Dr. Herbert Louis. Известно е на читателитѣ на „Български туристъ“, че асистентътъ по география въ Берлинския университетъ Д-ръ Х. Луи три лѣта подъ редъ изучавъ въ географско отношение и картира Пиринъ-планина. Резултатъ отъ изучаванията му бѣше статията „Пиринъ планина въ Македония“ въ списанието на географското дружество въ Берлинъ (Zeitsch-

rif der Gesellschaft für Erdkunde zu Berlin) № 3/4, 1928 г. А резултатъ отъ картирането му сж тѣзи две карти, издание на Пруската академия на Наукитѣ. Първата е на северния, високия дѣлъ на Пиринъ до Неврокопъ — Мелникъ, а втората — на централната частъ на този дѣлъ, областта на Елъ-тепе, Бъндерица, Дамияница. Така щото, тѣзи карти не се отнасятъ за цѣлата частъ отъ Пиринъ планина въ българска територия. И въ дветѣ карти топографията на терена е предадена чрезъ хоризонтали: въ първата 500, 100 и 50 м., а въ втората презъ 100, 25 и 12.5 м. Нека забелѣжимъ, че втората карта е стереофотографска.

До издаването на тѣзи карти за Пиринъ пл. най-добрата карта бѣше Австрийската, която е направена повече възъ основа на изучавания, отколкото на точни измѣрвания, затова е съ голѣми неточности. Споредъ картата на Д-ръ Луи, Пиринъ пл. е съ кръгло 500 м. по-висока, отколкото въ Австрийската карта. По-нататѣкъ, сравнявайки картитѣ на Д-ръ Луи съ Австрийската: върхътъ Пиринъ не е 1955 м., а 2596 м., Елъ-тепе вмѣсто 2681 м. е въ действителностъ 2920 м., съ което той е дори по-високъ отъ Олимпъ, който въ 1923 г. измѣренъ отъ французина Марселъ Курцъ е високъ 2918 м. Така щото, днесъ е положително, че Мусалла и Елъ-тепе сж най-високитѣ върхове на Балканския полуостровъ. Южно отъ Елъ-тепе Пиринъ планина е дори съ 1000 м. по-висока, отколкото въ Австрийската карта. Важно е обстоятелството, че споредъ Австрийската карта Пиринъ планина е перпендикулярна на Рила, която фалшива представа е минала и въ нѣкои атласни карти, когато споредъ картата на Д-ръ Луи Пиринъ пл. има посока отъ северо-западъ къмъ югоизтокъ.

Важно предимство на картата отъ Д-ръ Луи е повѣрното представяне на терена чрезъ хоризонталитѣ. Сжщо важно предимство е, че сж нанесени всички пжтища изъ планината, което е отъ значение за туриститѣ. Изобщо картата на Д-ръ Луи има много положителни качества и представя голѣмъ приносъ въ нашата география и картография. Но тя има и нѣкои недостатѣци, нѣкои грѣшки; напр. не сж нанесени всички езера. Изглежда, че Д-ръ Луи не е могълъ да обходи всички кжтчета на Пиринъ пл. Разбира се, единъ картографъ, макаръ и въ три лѣта, не може да ни картира извънредно точно една такава голѣма планина. Безспорно, нашиятъ картографски институтъ ще ни даде напълно точна и вѣрна карта на Пиринъ планина.

Ограничено количество отъ тѣзи карти може да се купятъ отъ софийския клонъ.

Ив. Батаклиевъ.

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ. Месечно илюстрирано списание за туризмъ и родинознание. — Огранъ на Българското Туристическо Дружество. Препоржчано отъ Министерството на Народното Просвѣщение съ окржжно № 1793 отъ 27 януарий 1922 год. Година XXII — 1930 (януарий — декемврий) 10 книжки. Абонаментъ за година 60 лв., за чужбина — 100 лв. Всичко за списанието се изпраща до Редакцията на Бълг. Туристъ, София, ул. Солунъ 25.

СЪДЪРЖАНИЕ. — Д-ръ Ив. Бурешъ, Красотитѣ на нашитѣ пещери и нуждата отъ тѣхното запазване; Изъ грижитѣ за защитата на природата въ Полша; Ф. Каницъ, Отъ Враца къмъ Искърското дефиле; Б. Ковачевски, Туристическата кооперация; Д-ръ Б. Бончевъ, Къмъ Видинския край; Артезианския кладенецъ при Раздѣлна. Дружественъ животъ. Книжнина. Снимки отъ Видинъ.